

Waarnemingen van Stormvogeltjes op de Waddenzee

Willem-Jan Fontijn & Marnix Jonker

Stormvogeltjes *Hydrobates pelagicus* worden maar zeer zelden gezien op de Waddenzee. Er zijn in meer dan een eeuw tijd slechts een klein aantal exemplaren waargenomen langs de Waddenkust van Groningen en Friesland. In november 2006 vond tijdens een stormperiode een kleine invasie van Stormvogeltje plaats in Nederland. Bijzonder daarbij was dat het merendeel van de vogels werd waargenomen op de Waddenzee. Naar aanleiding van deze invasie wordt in dit artikel het voorkomen van deze soort in het Waddengebied besproken. Voor Groningen worden alle gevallen genoemd en worden de waarnemingen uitgebreid beschreven.

Herkenning

Het Stormvogeltje is zeer klein van formaat (het kleinste stormvogeltje van Europa) en heeft korte, ronde vleugels en een korte recht afgesneden staart. Het verenkleed is vrijwel geheel zwart met een grote recht-hoekige witte stuitvlek die doorloopt tot op de achterflank. Van dichtbij is een bruinige zweem op de bovenvleugeldekveren zichtbaar. Juvenile vogels hebben in vers kleed een smalle, lichte streep op de bovenvleugel. Het beste kenmerk is een brede witte baan over de ondervleugel, die in het veld echter vaak verrassend moeilijk te zien is. De vlucht is rechtlijnig en laag boven het water met snelle, fladderende vleugelslagen afgewisseld met korte glijvluchten. De determinatie van een Stormvogeltje is in veel gevallen niet gemakkelijk. Vaak worden ze gezien onder zeer slechte omstandigheden (slecht weer, (zeer) harde wind en vaak op grote afstand). Verwarring treedt vooral op met Vaal Stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa*, maar deze soort is duidelijk iets groter, heeft langere en puntige vleugels en een iets langere, gevorkte staart. Op de bovenvleugel is een duidelijke, lichte baan zichtbaar en de witte stuit is kleiner. Ook de vlucht van een Vaal Stormvogeltje is anders, meer stuitend en dansend met snelle

wendingen (Jonsson 1994, Svensson et al 1999).

Verspreiding en voorkomen

Het Stormvogeltje is een broedvogel van de oostelijke Atlantische Oceaan, noordelijk tot aan de Lofoten (Noorwegen) en IJsland en een klein aantal eilanden in de Middellandse Zee (van den Berg & Bosman 2001). De totale wereldpopulatie wordt geschat op 840.000 individuen. Zo'n 90% van de wereldpopulatie broedt op de Faeröer Eilanden (150.000-400.000 paar), Groot-Brittannië (20.000-150.000 paar), Ierland (50.000-100.000 paar) en IJsland (50.000-100.000 paar). Kleinere kolonies bevinden zich in Frankrijk (400-600 paar), Griekenland (10-30 paar), Italië (1500-2000 paar), Malta (5000 paar), Noorwegen (1000-10.000 paar), Spanje (1700-2000 paar) en verder nog 1000 paar op de Canarische Eilanden. In de periode september-november trekken ze via de oostelijke Atlantische Oceaan (niet via de Noordzee, waar het een uiterst zeldzame vogel is) naar de overwinteringsgebieden op de zuidelijke Atlantische Oceaan, voornamelijk voor de kusten van West- en Zuidelijk Afrika (BirdLife International 2006).

Stormvogeltjes broeden in holen op afgelegen en ontoegankelijke eilanden, die groten-deels vrij zijn van zoogdierpredatoren, zoals ratten en katten. Hoewel exacte gegevens over populatieomvang en populatietrends zeer schaars zijn, zijn er aanwijzingen dat de aantallen duidelijk afnemen op Guernsey en de Canarische Eilanden, en in mindere mate op Malta, in Spanje en Frankrijk. De belangrijkste bedreiging voor het Stormvogeltje is de introductie (al dan niet per ongeluk) van bovengenoemde predatoren, vooral in Zuid-Europa en het Middellandse Zeegebied. Ook lijkt de recente toename van jagers en grote meeuwen te leiden tot een hogere predatie. Ondanks een duidelijke afname wordt het Stormvogeltje echter niet in zijn voortbestaan bedreigd (Tucker and Heath 1994, BirdLife International 2006).

In Nederland worden Stormvogeltjes meestal gezien tijdens of na zware stormen in de periode september-december. Het is een zeer zeldzame doortrekker die gemiddeld slechts een paar keer per jaar wordt vastgesteld. Ter vergelijking: tijdens zee-trektellingen worden circa 50 keer meer Vale Stormvogeltjes waargenomen dan Stormvogeltjes (Bijlsma et al 2001). Waarnemingen van Stormvogeltjes werden dan ook lange tijd (van 1982 tot 2000) beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA).

De meeste vogels zijn waargenomen in de 2e helft van september en in de periode half oktober-begin november. Buiten deze perioden zijn slechts enkele gevallen bekend (van den Berg & Bosman 2001, SOVON BSP-archief). Zo nu en dan treden er ook invasies op, die meestal veroorzaakt worden door uitzonderlijke weersomstandigheden. Enkele recente voorbeelden van zulke invasies zijn 21-24 september 1990 met minimaal 27 exemplaren (van den Berg & Bosman 2001), 26 oktober-1 november 1998 met maar liefst 57 exemplaren, de grootste invasie ooit (van den Berg & Bosman 2001, van der Vliet et al 2001, 2005) en 1-13 november 2006 met 16 exemplaren (van Dongen et al 2007). Tijdens de laatste invasie werden de meeste

vogels gezien op de Waddenzee (12 van de 16 exemplaren), een uitzonderlijke gebeurtenis die nog niet eerder was voorgekomen. Het is niet geheel duidelijk wat de herkomst is van de Stormvogeltjes die in Nederland worden waargenomen. Bij de invasie van september 1990 wordt vermoed dat Britse broedvogels betrokken waren. Bij de waarnemingen in de periode half oktober-november gaat het waarschijnlijk om Noorse broedvogels. Deze vogels verlaten pas in oktober de broedplaatsen, de Britse kolonies zijn dan al verlaten (Bijlsma et al 2001). Een andere aanwijzing hiervoor is de vangst van een vogel op de Noordzee bij Texel op 29 oktober 1970. De vogel werd geringd en een paar dagen later weer losgelaten. Uiteindelijk werd deze vogel bijna twee jaar later, op 24 augustus 1972, aangetroffen in de broedkolonie op het eiland Røst, Lofoten, Noorwegen (van den Berg & Bosman 2001). Van het Stormvogeltje worden twee ondersoorten onderscheiden: de nominaatvorm *pelagicus* uit het Atlantische gebied en *melitensis* uit het Middellandse Zeegebied. Op basis van het bovenstaande behoren de meeste vogels die in Nederland worden waargenomen tot de ondersoort *pelagicus*. Het is echter niet bekend in hoeverre *melitensis* langs de Nederlandse kust aangetroffen kan worden. Recent is namelijk een geval van deze ondersoort ontdekt in het archief van het Vogeltrekstation. Het betreft een vogel die geringd werd op Malta op 10 juli 1971 en dood werd gevonden op het strand van Ameland op 15 september 1989 (van den Berg & Haas 2007). Indien aanvaard door de CDNA, betreft het hier een nieuwe ondersoort voor Nederland. De ondersoort *melitensis* kan alleen op basis van maten onderscheiden worden van de nominaatvorm. Onlangs is echter ontdekt dat deze vogels ook een ander geluid maken. Wellicht dat *melitensis* op basis daarvan in de toekomst als een aparte soort beschouwd kan worden (Constantine & The Sound Approach 2006).

Waarnemingen Waddenzee

De hieronder beschreven en in tabel 1

Provincie	Datum	Aantal	Plaats
Noord-Holland	21 september 1990	1	Marsdiep, Texel
	16 september 2005	1	Den Oever
	2 november 2006	3	Den Oever
	4 november 2006	1	Den Oever
	12 november 2006	2	Den Oever
Friesland	9 oktober 1989	1	Afsluitdijk
	21 september 1990	1	Harlingen
	24 december 1991	2	Ternaard
	1 november 2006	2	Friese deel van de Waddenzee t.h.v. Lauwersoog
	13 november 2006	2	Kornwerderzand
Groningen	november 1894	1	Hornhuizen (man, vangst, balg in museum)
	12 november 1894	1	Kloosterburen (vrouw, vangst, balg in museum)
	ca. november 1899	1	Pieterburen (vangst)
	21 december 2003	1	Lauwersoog
	1 november 2006	2	Lauwersoog
	12 november 2006	1	Eemshaven-oost
	12 november 2006	1	Lauwersoog

Tabel 1. Overzicht van waarnemingen van Stormvogeltjes boven de Waddenzee.

opgesomde waarnemingen zijn gebaseerd op door de CDNA aanvaarde gevallen uit de periode 1982-1999 (van den Berg & Bosman 2001). Gevallen na 1 januari 2000 zijn afkomstig van Van Dongen et al (2000-2007) en de websites www.lauwersmeer.com en www.trektellen.nl.

Noord-Holland

Op het geval in 2005 na, zijn alle vogels gezien tijdens een invasie. De eerstgenoemde vogel betreft een grensgeval, het Marsdiep is het zeegat tussen Den Helder en Texel, maar wordt voor de volledigheid wel meegenomen. De mogelijkheid bestaat dat de vogel door de Waddenzee richting de Noordzee is gevlogen.

De waarnemingen bij Den Oever zijn opmerkelijk. Naast de kleine invasie (met gunstige (weers)omstandigheden) in 2006, speelt waarschijnlijk ook de ligging van de telpost hier een rol. Er wordt namelijk geteld vanaf het bunkercomplex bij de Stevin-sluisen. Vooral bij een wind uit westelijke

richting zit men hier volledig uit de wind en bovendien hoog boven het wateroppervlak, ideale waarnemingsomstandigheden voor zeetrek!

Uit de periode 1900-2007 zijn voor Noord-Holland een aantal vondsten, vangsten en een klein aantal waarnemingen bekend uit de omgeving van Den Helder (totaal 10 gevallen) en van Texel (totaal negen gevallen). Op Texel werden minimaal twee vogels aangehouden bij De Cocksdorp, nabij (of op?) de Waddenzee: een vondst op 16/17 november 1952 en een vangst op 8 december 1988 (van den Berg & Bosman 2001, van Dongen et al 2000-2007).

Friesland

Friesland heeft slechts vijf waarnemingen, waarvan er drie werden gezien tijdens een invasie. De twee vogels van 1 november 2006 zijn dezelfde als die bij Groningen worden genoemd. In de provincie Friesland zijn de meeste gevallen vastgesteld op de Waddeneilanden (een flink aantal vondsten

en waarnemingen met name afkomstig van Terschelling en Ameland). Opvallend zijn een aantal vondsten van dode vogels ver in het binnenland: (26) augustus 1940 te Drachten, september 1977 te Broeksterwoude en 10 november 1983 in Heerenveen (van den Berg & Bosman 2001).

Groningen

De gevallen uit de 19e eeuw worden genoemd in Boekema et al (1983). Deze vogels werden gevangen op het wad met behulp van zogenaamde staltnetten. Vooral aan het einde van de 19e eeuw werden op grote schaal vogels gevangen op de Waddenzee. Met de invoering van de eerste officiële Vogelwet in 1912 kwam aan deze praktijken grotendeels een einde. De balgen van de eerste twee vogels werden opgenomen in de collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam (ZMA), het derde geval arriveerde uiteindelijk levend in Artis op 8 november 1899 (Boekema et al 1983).

Tijdens de beoordelingsperiode werden door de CDNA geen gevallen voor Groningen aanvaard. Wel waren er twee claims: op 2 september 1990 en op 2 januari 1995 (3) bij Lauwersoog. Beide waarnemingen werden helaas niet ingediend of aanvaard. In Boekema et al worden naast de bovengenoemde vangsten ook twee waarnemingen vermeld. Zowel op 18 september 1966 als op 13 november 1977 werd een Stormvogeltje gezien

op het wad voor de Emmapolder. Helaas zijn van deze twee waarnemingen geen details bekend waardoor deze niet zijn opgenomen op de Groningenlijst (cf de Bruin & de Bruin 1997, Bert de Bruin pers. med.).

Beschrijvingen recente waarnemingen in Groningen

21 december 2003

Dit Stormvogeltje werd waargenomen door Martin Olthoff. Het was een erg onstuimige dag met NW 9 tot 10, maar ondanks de gunstige wind vloog er verhoudingsgewijs helemaal niet zo veel. Op een gegeven moment zag Martin bij de 'bocht' aan de oostkant van de haven iets fladderen. Het was maar heel kort en de vogel verdween gelijk weer in de golfdalen. Puur op jizz was het echter meteen al duidelijk dat het een Stormvogeltje betrof. Een fractie later zag hij het 'stofje' wat langer en kon toen de egaal donkere bovenvleugels en ook rechthoekige witte stuit goed zien. De vleugels waren vrij kort in vergelijking met Vaal Stormvogeltje. Omdat de vogel vlak boven het water vloog, kon de witte baan over de ondervleugel helaas niet worden vastgesteld. De vogel had een fladderende vlucht afgewisseld met korte glijperiodes. Kort daarop verdween het Stormvogeltje weer tussen de golven, maar even later kon de vogel toch weer teruggevonden worden, op dezelfde plaats! De

Voor het schrijven van dit artikel wilden de auteurs deze publicatie graag voorzien van een foto van een Stormvogeltje. Helaas zijn er van de veldwaarnemingen geen foto's gemaakt. Daarom werd contact gelegd met Kees Roselaar van het ZMA. Beide balgen bleken na enig zoeken nog steeds aanwezig in de collectie van het ZMA. Tijdens het verder napluizen van de database van de huidencollectie van het ZMA kwam Kees nog een geval tegen uit de provincie Groningen, namelijk een vondst op 30 oktober 1954 in de stad Groningen (vinder en omstandigheden niet aangegeven). Dit geval was nog niet eerder bekend en kan dus met terugwerkende kracht aan de Groningenlijst worden toegevoegd. Er staan nu acht gevallen van in totaal negen vogels op de Groningenlijst.

vogel kwam dus niet vooruit, maar was wel druk aan het fladderen! Hierna verdween de vogel definitief uit beeld.

1 november 2006

1e vogel: Rond 12:00 uur ontdekte Sander Bot vanaf de sluizen een klein stormvogeltje spec. De vogel vloog voor de rode boei, die circa 200 meter uit de kust voor de sluizen ligt. De vogel was nagenoeg geheel zwart en had ongeveer de grootte van een Spreeuw. Opvallend was de grote witte stuit die sterk contrasteerde met het zwarte verenkleed van de vogel. De vogel scheerde laag over de golven en verdween daarbij steeds tussen de golfdalen. Geregeld waren er momenten waarop de vogel niet eens zichtbaar was tussen de golven. De vlucht was fladderend maar rechtlijnig. Vlucht en gedrag waren duidelijk anders dan van de Vale Stormvogeltjes, die zowel voor als na deze waarneming langsvlogen. De Vale Stormvogeltjes 'keilden' meer over het water, waarbij tijdens het van de golf afglijden de vleugels stil werden gehouden. Ze waren nagenoeg de hele tijd goed te volgen. Ze waren bovendien duidelijk iets groter en hadden een bruine band over de bovenvleugel. Ook stak de witte stuit veel minder sterk af dan bij het Stormvogeltje. Ondanks dat de diagnostische witte baan over de ondervleugels niet is gezien (door de grote afstand), kan de vogel met bovengenoemde kenmerken toch als een zeker Stormvogeltje gedetermineerd worden. Bij het ontdekken van de vogel vloog deze voor de rode boei die, aldus Google Earth, enkele tientallen meters in Friesland ligt. Net nadat het Stormvogeltje ontdekt was, werd hij echter door de wind opgetild en een heel stuk richting het oosten teruggeworpen. Hierbij heeft de vogel zeker de provinciegrens met Groningen gepasseerd.

2e vogel: Om circa 16:45 uur zaten Theo Bakker en Rudi Offereins samen voor Pierenend vanuit de auto over zee te kijken. Op dat moment zat Rudi door de telescoop naar zijn derde 'Vaaltje' van die middag te kijken, toen Theo opeens voor hem stond en riep

dat er een Stormvogeltje vloog! Deze vogel vloog op dat moment op ongeveer 20 meter afstand van het piertje en op zo'n 50 meter van Rudi en Theo. Meteen viel hen het diepzwarte verenkleed met de afgetekende witte stuit en de sterk fladderende vlucht op. Na enige seconden werd ook de kenmerkende witte baan over de ondervleugel gezien. De vogel vloog langzaam en evenwijdig aan de pier naar het noordwesten. Ze konden de vogel nog circa een minuut volgen, terwijl deze recht van hen af vloog. Na enkele voor deze soort kenmerkende 'snip-achtige' zwenkingen verdween de vogel uit beeld. Enige minuten later konden Theo en Ronald de Lange de vogel voor de sluizen oppikken, waarna de vogel dicht onderlangs richting Friesland vloog.

12 november 2006, Eemshaven

De vaste Eemshaven-trekteller Harry Blijleven had die dag als enige besloten naar de Eemshaven te gaan, de rest had, soms na lang wikken en wegen, gekozen voor Lauwersoog. Vanwege de harde NW-wind was het alleen mogelijk om bij de radartoren nog enigszins uit de wind te staan. Rond 11:30 uur ontdekte hij een Stormvogeltje dat vanuit het oosten aan kwam vliegen. De vogel vloog vlak onder de dijk richting de radartoren. Hier zat de vogel even uit de wind en bleef kort in de luwte hangen, trapelend boven het wateroppervlak. De vogel vloog vervolgens over het 'platform' (dat inmiddels bijna onder water stond) achter de radartoren langs, op nog geen 20 meter van de waarnemer! Het kleine formaat, het geheel zwarte verenkleed met de grote witte stuit en de witte baan over de ondervleugels waren goed te zien. De vogel kwam rustig langs gefladderd. Daarna bleef de vogel nog kortstondig foerageren tussen de pieren naast de inlaat, om daarna al zigzaggend hard weg te vliegen in noordelijke richting.

12 november 2006, Lauwersoog

De gehele dag was het een komen en gaan van vogelaars, waarbij er in totaal zo'n 20 waarnemers aanwezig waren in Lauwersoog. Enige hoogtepunten van de dag waren een

Papegaiduiker *Fratercula arctica*, een tiental Kleine Alken *Alle alle*, maar liefst 40 Grote Zee-eenden *Melanitta fusca* en een mooi aantal Drieteenmeeuwen *Rissa tridactyla* (70+).

Rond 16:45 uur begon het inmiddels al aardig donker te worden in Lauwersoog. De meeste mensen waren al vertrokken en ook de laatste waarnemers wilden gaan inpakken. Plotseling ontdekte Marnix Jonker een klein donker stormvogeltje spec. die met een constante, fladderende vleugelslag aan kwam vliegen. De vogel vloog veel rechtlijniger en laag boven het water, duidelijk anders dan de eerder waargenomen Vale Stormvogeltjes van die dag. De laatste daarvan was juist een kwartier daarvoor nog langs gevlogen. Omdat de vogel al voor de eerste groene boei gevonden werd (en nog meerdere boeien moest passeren), kon de vogel snel opgepikt worden door Willem-Jan Fontijn, Huub Lanters en Aart van der Spoel. Wat opviel was dat de vogel beduidend kleiner was dan een 'Vaaltje', vrijwel geheel zwart op de bovendelen was (maar van dichtbij was een hele smalle, lichte baan over de bovenvleugel zichtbaar, duidend op een juveniel) en een grote rechthoekige witte stuit had die doorliep tot op de flank. De staart was kort en recht afgesneden. De vogel kwam in een rechte lijn op zo'n 50-60 meter uit de kust langsgevlogen. Af en toe was daarbij de witte baan op de ondervleugels te zien. Ruim vijf minuten lang kon het Stormvogeltje goed gevolgd worden tot de vogel uiteindelijk recht voor de waarnemers laag tussen de golven verdween.

Weersinvloeden en weersomstandigheden

De Stormvogeltjes die in het Waddengebied zijn waargenomen, zijn bijna allemaal gezien tijdens zware noordwesterstormen. Deze zware weersomstandigheden gingen bovendien vaak gepaard met hoge waterstanden. Zo waren op 1 november 2006 de havens van Delfzijl en Lauwersoog ondergelopen en ook het westelijk Eemshaven-terrein stond grotendeels blank. Het weerstation Meteo de Marne (in Ulrum) meldt voor

het hoogtepunt van de storm op 1 november aan het begin van de ochtend een windkracht 9 Beaufort uit het noordwesten, met een maximale windstoot van windkracht 11. In de periode na deze storm bleef het stevig waaien uit een west tot noordwestelijke richting. Op 12 november waaide het met windkracht 6 in eerste instantie iets minder hard. Later die dag nam de NW-wind toe tot windkracht 8 en werd bovendien een windstoot van windkracht 10 gemeten. Ook op 21 december 2003 kwam de wind uit het noordwesten met een windkracht 9/10, een heuse NW-storm.

Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat een zware storm uit noordwestelijke richting noodzakelijk lijkt te zijn om een Stormvogeltje in het Waddengebied te zien. Het is opvallend dat vaak de dag of dagen voor de waarneming van een Stormvogeltje in het Waddengebied de wind hard uit westelijke richting kwam. Waarschijnlijk worden de vogels daardoor de zuidelijke Noordzee op geblazen en vervolgens in de Duitse Bocht tegen de kust aan gedrukt. Als de wind dan naar het noordwesten draait, drukt deze de vogels tussen de eilanden door de Waddenzee op. Mogelijk wordt dit effect nog versterkt door een hoge waterstand, die de vogels nog verder meevoert naar de kust. De meeste vogels in het Waddengebied zijn gezien in een van de piekperiodes, half oktober-begin november, met zelfs enkele gevallen in december. Dit patroon komt overeen met het voorkomen langs de Noordzeekust (van den Berg & Bosman 2001, SOVON BSP-archief).

Dankwoord

Kees Roselaar en Tineke Prins (conservator) worden bedankt voor hun hulp en voor het beschikbaar stellen van de balgen in het Zoologisch Museum in Amsterdam. Martin Olthoff wordt bedankt voor de gegevens van de waarneming in 2003.

Literatuur

Van den Berg, A.B. & C.A.W. Bosman 2001. *Zeldzame vogels van Nederland*. Avi-

fauna van Nederland 1. Tweede, herziene druk. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.

Van de Berg, A.B. & M. Haas 2007. *WP reports. Dutch Birding 29: 106-119.*

Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.*

BirdLife International 2006. *Species factsheet: Hydrobates pelagicus. Downloaded from <http://www.birdlife.org>.*

Boekema, E.J., P. Glas en J.B. Hulscher 1983. *De vogels van de provincie Groningen. Groningen.*

de Bruin, B. & S. de Bruin 1997. *Lijst van Groningse Vogels. Bijlage Grauwe Gors 1997, nr. 3 & 4.*

Constantine, M. & *The Sound Approach* 2006. *The Sound Approach to birding. Poole, Dorset, UK.*

van Dongen, R.M., K. Haas, R. Hofland & P.W.W. de Rouw 2000-2007. *Recente meldingen. Waarnemingenrubriek Dutch Birding.*

Jonsson, L. 1994. *Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Baarn.*

Svensson, L., P.J. Grant, K. Mullarney & D. Zetterström 1999. *Collins bird guide. London.*

Tucker, G.M. & M.F. Heath 1994. *Birds in Europe: their conservation status. Cambridge. Birdlife International.*

van der Vliet, R.E., J. van der Laan & CDNA 2001. *Rare birds in the Netherlands in 2000. DB 23: 315-347.*

van der Vliet, R.E., J. van der Laan & CDNA 2005. *Rare birds in the Netherlands in 2004. DB 27: 367-394.*

Websites: www.lauwersmeer.com,
www.trektellen.nl, www.sovon.nl,
www.knmi.nl en www.meteodemarne.nl.

Willem-Jan Fontijn
willemjanfontijn@vogelsvangroningen.nl

Marnix Jonker
marnixjonker@vogelsvangroningen.nl

Restaurette

Schierzicht

Haven 8a - Lauwersoog
Tel. 0591-349200 - Fax 0591-349443

KOFFIEDRINKEN

(2e kopje gratis!)

en tegelijk het
laatste vogelnieuws lezen in het

V OGEL- LOGBOEK

In het vogellogboek kunt u uw leuke
waarnemingen bijschrijven.
Tevens kunt u lezen of er nog iets leuks gezien
is door een collega-vogelaar.

Op deze manier blijft elke vogelaar op
de hoogte van

Het laatste vogelnieuws